

5. *Марищук В. Л.* Поведение и саморегуляция человека в условиях стресса / В. Л. Марищук, В. И. Евдокимов. – СПб. : Сентябрь, 2001. – 260 с.
6. *Розов В. И.* Управление стрессом в оперативно-розыскной деятельности / В. И. Розов. – К. : КНТ, 2006. – 268 с.
7. *Собчик Л. Н.* Психология индивидуальности. Теория и практика психодиагностики / Л. Н. Собчик. – СПб. : Речь, 2003. – 624 с.

© **Кривохижа Л. В.**

СМИСЛОВА РЕГУЛЯЦІЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ В МОЛОДІЖНИХ НЕФОРМАЛЬНИХ ГРУПАХ СКІНХЕДІВ ТА НЕОНАЦИСТІВ

В. І. Мироненко, м. Сімферополь

Представлено результати дослідження смислової структури особистості та агресивної поведінки у представників неформальних молодіжних груп скінхедів і неонацистів. Зазначено, що проблематика таких рухів є малодослідженою і заслуговує на увагу. Зроблено висновки, що поширене уявлення про скінхедів і неонацистів як більш агресивних осіб є неправильним. Роз'яснюється, що групи скінхедів, які мають чітку ідеологічну позицію, за рівнем агресії не відрізняються від звичайних осіб; але існують групи, поведінка яких має наслідувальний характер; вони досить агресивні, хоч і не мають чітких ідеологічних уявлень щодо націонал-соціалізму – саме ця молодь найчастіше і привертає увагу громадськості.

Ключові слова: смислова регуляція, агресивна поведінка, неформальні молодіжні рухи, скінхедеди, неонацисти.

Представлены результаты исследования смысловой структуры личности и агрессивного поведения у представителей неформальных молодежных групп скинхедов и неонацистов. Отмечено, что проблематика таких движений является малоизученной и заслуживает внимания. Сделан вывод, что распространенное представление о скинхедах и неонацистах как более агрессивных людях является неверным. Разъясняется, что группы скинхедов, имеющие четкую идеологическую позицию, по уровню агрессии не отличаются от обычных людей; однако существуют группы, поведение которых носит подражательный характер; они достаточно агрессивны, хотя не имеют четких идеологических представлений о национал-социализме – именно эта молодежь чаще всего привлекает к себе внимание общественности.

Ключевые слова: смысловая регуляция, агрессивное поведение, неформальные молодежные движения, скинхедеды, неонацисты.

This article discusses the results of the study of sense personality structure and aggressive behavior of representatives of the informal youth groups, skinheads and neo-Nazis. Such groups are poorly investigated, thus this topic deserves an attention. The study proves that existing understanding of skinheads and neo-Nazis as more aggressive people is not valid. Skinhead groups which have a clear ideological position have the same level of aggression as the other people. However, there are groups of skinheads whose behavior is imitative in nature. They are aggressive enough, although they do not have any clear ideological ideas of National Socialism. They are often the ones who attract attention of the public.

Key words: regulation by meaning, aggressive behavior, informal youth movements, skinheads, neo-Nazis.

Проблема. Сучасна епоха пропонує широкий вибір можливостей і шляхів соціалізації молоді, у тому числі і в неформальних групах, багато з яких, на жаль, мають асоціальну спрямованість. Характер взаємин і спільної діяльності в неформальній групі значною мірою впливає на подальший розвиток особистості, тому дуже важливо, в яку саме групу потрапить молода людина. Адже багато асоціальних неформальних груп перетворюються врешті-решт на асоціально-кримінальні, що становить загрозу як для самих представників цих груп, так і суспільства в цілому.

Останнім часом в Україні зростає популярність опозиційних національно-радикальних молодіжних течій. Одне з пояснень цього феномена ми вбачаємо в посиленні глобальних інтеграційних процесів, що перетворюють світ у єдину спільноту, не розділену відмінностями та кордонами. Опозиція національного і глобального породжує дві основні форми самовизначення молодих людей: ліберальну, пов'язану з відкритими стратегіями адаптації до світу, і радикальну, яка, з одного боку, сприяє консолідації людей навколо питань, пов'язаних з відродженням культури і збереженням своєї ідентичності, а з другого – веде до негативізму та агресії щодо таких самих груп людей іншої національності, віросповідання. У зв'язку з глобальною світовою кризою, економічними труднощами в нашій країні, нестабільністю політичної системи, релігійними і міжнаціональними конфліктами активізується діяльність радикально налаштованих опозиційних груп молоді, зокрема скінхедів і неонацистів. Тому вважаємо за необхідне вивчення таких груп, а також з'ясування смислових аспектів їхньої поведінки та діяльності.

Мета статті: дослідити смислові механізми опосередкування і реалізації агресивної поведінки в молодіжних нацистських групах, розглянути основні смислові аспекти поведінки і регуляції агресивних проявів у молодіжних групах скінхедів та неонацистів

Об'єкт дослідження: система колективних та індивідуальних смислів суб'єктів молодіжних нацистських груп. *Предмет:* смислові механізми опосередкування та реалізації агресивної поведінки суб'єктів молодіжних нацистських груп.

Термін “неонацист” звичайно використовують щодо людей, які сповідують чи приймають погляди націонал-соціалізму чи вважають себе послідовниками Націонал-соціалістичної німецької робітничої партії [1]. Зауважимо, що під терміном “скінхед” ми розумітимемо неформальні молодіжні об'єднання і групи молоді, яким близька ідеологія націонал-соціалізму чи які сповідують її, використовують спеціальний одяг, притаманний лише цьому рухові.

Методологічною основою нашого дослідження стали уявлення Д. О. Леонтєва про смислову систему особистості. Динамічна смислова система – це порівняно стійке і автономне ієрархічно організоване утворення, що складається з ряду різнорівневих смислових структур і функціонує як єдине ціле [2, с. 235]. Основними елементами смислової структури особистості, на думку дослідника, є особистісний смисл, смислове настановлення, мотив, смислова диспозиція, смисловий конструкт, особистісні цінності і потреби. Разом вони утворюють динамічну смислову систему, яка є принципом організації та одиницею аналізу смислової реальності.

У дослідженні, яке проводилося із січня по травень 2009 р. в м. Сімферополь (у два етапи), взяли участь 60 осіб (54 юнаки і 6 дівчат) віком від 16 до 22 років. Респондентів було поділено на три вибірки (групи).

На *першому етапі* дослідження за допомогою авторського напівструктурованого інтерв'ю було опитано скінхедів, неонацистів, націонал-патріотів і осіб, які себе до них відносять. На основі якісного аналізу результатів інтерв'ю їх було розподілено на дві вибірки (групи “А” і “Б”). Підставою для поділу слугувала сформованість неонацистських поглядів, усвідомленість ідеологічної позиції респондентів і ряд інших критеріїв. За отриманими результатами ми виділили й охарактеризували портрет кожної групи, задавши тим самим передумови для розроблення об'єктивного інструментарію, за допомогою якого можна було б дослідити смислові механізми реалізації радикалізму в молодіжному середовищі. До групи “А” (свідомі учасники радикальних молодіжних течій) увійшли респонденти з чіткими ідеологічними уявленнями, до групи “Б” – респонденти з нечіткими ідеологічними уявленнями, які, однак, ідентифікують себе з неонацистами (несвідомі учасники радикальних молодіжних течій). Якісний аналіз відповідей

респондентів на запитання напівструктурованого інтерв'ю дав можливість скласти психологічні портрети кожної з груп.

На *другому етапі* дослідження було створено третю, контрольну вибірку. До неї увійшли юнаки і дівчата, яким не властиві неонацистські погляди і уявлення.

Респондентам усіх трьох вибірок було запропоновано заповнити опитувальник Басса – Даркі і тест змістожиттєвих орієнтацій (ЗЖО) Д. О. Леонтєва.

Психологічний портрет групи “А”

Представники цієї групи найчастіше вважають себе націонал-патріотами, патріотами, націоналістами. Скінхедами називати себе не люблять. Їхня ідеологія має націонал-патріотичну спрямованість і закликає до боротьби за інтереси слов'ян, виживання слов'янських народів, проти політичного режиму, сіоністів, масонів та євреїв. Зараховані до цієї категорії респонденти вважають необхідним існування радикальних організацій і груп, а свої ідеї – правомірними. Найбільш важливими цінностями групи є націонал-соціалізм, пропаганда своїх ідей громадськості, боротьба за виживання слов'ян, диктат і домінування слов'янської культурної групи. Ідеологічною базою для молодих людей зазначеного типу є книги А. Гітлера “Моя боротьба”, В. Істархова “Удар руських богів”, а також ідеологічні фільми часів Третього рейху (“Triumph des Willens”, “Der Ewige Jude”). Свою корисність у групі більшість убачає в пропаганді, частина – у силових акціях. Образ майбутнього сформований відповідно до ідеології. Крім особистих інтересів, пов'язаних з родиною і навчанням, виражені спільні групові інтереси, такі як поліпшення життя в країні, створення націонал-соціалістичного ладу, боротьба за пріоритет слов'ян (під слов'янами респонденти розуміють росіян, українців, білорусів), політична кар'єра. Група допомагає їм реалізовувати спільні цілі, описані вище. Членство в групі дає почуття афіліації, реалізації особистих переконань, можливість заводити нові знайомства, розвиватися. Суспільство, в якому такого роду групи можуть стати непотрібними, вони вважають неіснуючим або повністю тоталітарним, де люди позбавлені права мислити і думати; або це суспільство, в якому досягнуто повної соціальної рівності. В одязі домінують брендові марки, закріплені за подібними неформальними групами, або звичайний одяг, який не викликає підозр в оточення. Цінують любов до Батьківщини, патріотизм, відданість ідеям націонал-соціалізму. Залишити групу їх не змусила б жодна сила, окрім перемоги їхніх ідей та стабілізації життя в країні. Вступ до неформальної групи практично не змінив їхній характер, де-хто відчув схожість поглядів і світогляду. Найбільш цінним для групи вважається спільність інтересів, згуртованість і взаємодопомога. Зара-

ди групи її члени готові пожертвувати часом, грошима, здоров'ям. Де-хто вважає, що жертвовність не потрібна. Агресивна поведінка є виправданою лише в крайньому випадку, так само може залежати від ситуації; вона вважається дуже небезпечною і може викликати непотрібну увагу з боку правоохоронних органів.

Хоч групова динаміка в першій групі і не виявляється аж занадто виразно, утім група є досить згуртованою і сильною. Така група здатна існувати протягом тривалого часу і перетворитися на організацію чи навіть партію націоналістичного спрямування.

Психологічний портрет групи "Б"

Представники цієї групи найчастіше називають себе скінхедами, рідко – націоналістами і націонал-патріотами. Чіткої ідеологічної бази вони не мають. Група спрямована на захист слов'ян (до яких вони зараховують росіян, українців, білорусів), поліпшення життя на рідній землі, боротьбу з усім неслов'янським, зокрема євреями. Необхідність існування таких груп не до кінця усвідомлюється респондентами, хоча частина вважає їх необхідними для боротьби з особами неслов'янської зовнішності, захисту прав слов'ян. Найбільш важливими цінностями для групи є націонал-соціалізм, панування білої раси, захист суспільства від виродження і деградації. Ідеологічна основа – книга А. Гітлера "Моя боротьба", фільми "Американська історія Х", "Фанатик", телепередачі про російські неонацистські групи, різні інтернет-сайти вітчизняних і зарубіжних праворадикальних організацій. Це говорить про те, що їхній світогляд не формується самостійно, а є копією чужого досвіду. Ідеологічна база створюється на основі готового матеріалу. Свою цінність для групи їм визначити важко, дехто вибирає "пряму дію". Образ свого майбутнього пов'язаний з особистими досягненнями, кар'єрою і навчанням. Націонал-соціалістичних ідей і планів дій як таких немає. Неформальна група є способом проведення часу, практично не допомагає своїм членам у досягненні їхніх особистих цілей; деяким членам група потрібна для досягнення спільної мети, яку вони повністю не досягнули, тому що чіткі групові цілі ними не усвідомлюються. Членство в групі дає відчуття належності до неформальної групи, емоційну розрядку. Більшість молодих людей вважають, що без таких неформальних груп суспільство існувати не може, декому таке існування видається нудним і занадто спокійним. Образ ворога розмитий, хоча деякі респонденти називають ворогом систему, євреїв, кримських татар. Справжній член групи виглядає як одягнений у камуфляж патріот, який любить Батьківщину. Залишити групу її члени могли б через брак часу, за станом здоров'я, під впливом правоохоронних органів, після створення сім'ї. Вступ до групи зробив молодих людей, на їхню думку, сильнішими, упевненішими в собі, вони стали

сміливішими, знайшли нових друзів. Найбільш цінним члени групи визнають можливість спілкування, спільне проведення часу; утім, деякі з них не визначилися щодо цього. Заради групи частина членів не готова жертвувати взагалі, тому що вважає жертвність непотрібною. Інша частина не готова була відповісти одразу, або ж була готова жертвувати здоров'ям і часом. Агресивну поведінку члени групи вважають виправданим і необхідним засобом боротьби.

Як бачимо, групу “Б” не можна назвати згуртованою; вона погано організована, а її члени не мають чіткого ідеологічного світогляду. До групи вступають, наслідуючи друзів, шукаючи емоційної розрядки, щоб стати сильнішим і впевненішим у собі. Група є тимчасовим утворенням, способом проведення дозвілля; з часом вона зникає через нездатність функціонувати. Можливо, дещо пізніше окремі її учасники усвідомлять націонал-соціалістичну ідеологію й увійдуть до більш організованих і згуртованих груп.

На *другому етапі* дослідження за допомогою опитувальника Басса – Даркі і тесту ЗЖО (змістожиттєвих орієнтацій) Д. О. Леонтьєва було опитано всі три групи випробуваних: групу “А” (свідомих неонацистів), групу “Б” (несвідомих неонацистів), групу “В” (контрольну), а відтак проведено кореляційний аналіз за критерієм Спірмена між шкалами всередині кожної вибірки; потім ми порівняли вибірки (за критерієм Манна – Уїтні) між собою (табл. 1).

Таблиця 1

**Середні групові значення шкал опитувальника
Басса – Даркі і тесту ЗЖО**

Шкали	Групи респондентів		
	“А”	“Б”	“В”
Ворожість	10,50	9,35	9,80
Фізична агресія	5,85	8,10	5,10
Дратівливість	5,50	7,70	7,50
Вербальна агресія	6,25	8,70	6,80
Мета	31,5	26,80	29,40
Процес	28,00	26,15	28,35
Результат	24,25	22,45	23,55
Локус контролю – Я	22,30	21,25	28,80
Локус контролю – життя	30,45	30,35	30,10

Отже, можемо говорити про суттєві міжгрупові відмінності за шкалами “Дратівливість”, “Фізична агресія”, “Вербальна агресія” і “Мета”. При цьому група “А” і контрольна група “В” стоять ближче одна до одної за цими шкалами порівняно з групою “Б”, що свідчить про принципову неоднорідність сучасної радикально налаштованої

молоді щодо єдиних принципів соціальної самоідентифікації. Респонденти в групах “А” і “В” показують порівняно нижчий рівень вербальної і фізичної агресії, більшою мірою орієнтовані на мету, ніж респонденти групи “Б”. Подразливість у представників груп “Б” і “В” навіть вища, ніж у представників групи “А”, що, мабуть, можна пояснити більш цілеспрямованим характером ворожої поведінки респондентів групи “А”. Для обох груп радикально налаштованих респондентів характерний низький порівняно з контрольною групою локус контролю – Я.

Для кожної групи було визначено ряд внутрішніх закономірностей, які визначають *роль і місце агресивного компонента* в смисловому і життєвому просторах респондентів.

Провівши кореляційний аналіз між шкалами опитувальника Басса – Даркі і тесту ЗЖО Д. О. Леонтєва *в групі “А”*, ми виявили таке (табл. 2):

1) мета і локус контролю – Я: ця кореляція досить виразна, вона свідчить про те, що високі цілі в житті у представників даної групи пов'язані з уявленням про себе як про сильну особистість, яка має достатню свободу вибору, щоб побудувати своє життя відповідно до своїх цілей та уявлень про його сенс. Представники цієї групи цілеспрямовані, хочуть змінити усталений порядок речей, тому до неї належать сильні люди з великими планами і цілями;

2) процес і локус контролю – життя: процес власного життя сприймається членами групи як цікавий, емоційно насичений і наповнений змістом; він пов'язаний з відчуттям того, що вони самі керують своїм життям, самі приймають рішення, їхнє життя не залежить від системи, а тільки від них самих;

3) локус контролю – життя і вербальна агресія: представники групи вважають своє життя незалежним (самі його скеровують, самі приймають рішення); користуючись свободою слова, вони можуть агресивно висловлюватися на адресу своїх ідеологічних ворогів, поширювати власні ідеї.

Таблиця 2

Кореляційний аналіз між шкалами опитувальника Басса – Даркі і тесту ЗЖО Д. О. Леонтєва в групі “А”

Показники	R Спірмена	p-level
Мета і локус контролю – Я	0,638	0,002
Процес і локус контролю – життя	0,473	0,035
Локус контролю – життя і вербальна агресія	0,453	0,044

На основі кореляційного аналізу між шкалами опитувальника Басса – Даркі і тесту ЗЖО Д. О. Леонтьєва *щодо групи “Б”* було виявлено такі особливості (табл. 3):

1) результат і ворожість: ця кореляція негативна; звідси випливає: що більш продуктивно й осмислено була прожита представниками групи минула частина життя, то нижчий у них рівень ворожості. Показники минулого життя в групі “Б” нижчі, ніж у контрольній групі, що свідчить про дещо вищий рівень ворожості;

2) результат і вербальна агресія: кореляція так само негативна; отже, що продуктивніше і змістовніше було прожито минулу частину життя, то нижча вербальна агресія в даній групі. Результативність життя в групі нижча, ніж у контрольній вибірці, тому показники вербальної агресії значно вищі. Спираючись на результати аналізу шкал, можемо припустити, що ворожість і вербальна агресія представників групи “Б” є наслідком їхньої незадоволеності минулим етапом життя.

Таблиця 3

Кореляційний аналіз між шкалами опитувальника Басса – Даркі і тесту ЗЖО Д. О. Леонтьєва в групі “Б”

Показники	R Спірмена	p-level
Результат і ворожість	-0,45	0,042
Результат і вербальна агресія	-0,66	0,002

І, нарешті, розглянемо результати аналогічного аналізу *для групи “Б”*.

Мета і локус контролю – життя: показник R Спірмена становить -0,0591412, p-level дорівнює 0,006024. Кореляція виявилася негативною. Тобто в контрольній вибірці що вищі цілі, які респонденти ставлять собі на майбутнє, то нижчий локус контролю – життя. У групі середнє значення показника мети високе, що свідчить про низький локус контролю – життя, тобто фаталізм (переконаність у тому, що життя невідкладне свідомому контролю, свобода вибору ілюзорна і безглуздо щось планувати на майбутнє).

Значний інтерес у контексті досліджуваної проблеми становлять *відмінності показників* між виокремленими нами групами. Отримані результати говорять про достовірність цих відмінностей. Так, у групі “А” порівняно з групою “Б” (табл. 4) значно нижчі показники фізичної агресії ($p < 0,05$), дратівливості ($p < 0,05$), вербальної агресії ($p < 0,05$), а проте значно вищі показники мети ($p < 0,001$), результату ($p < 0,05$) і локусу контролю – Я ($p < 0,05$). Це свідчить про те, що представники групи “А” мають чіткі цілі в майбутньому, більш задоволені минулим етапом життя, більше вірять у свої сили і незалежність, кожен сприй-

має себе як сильну особистість, що здатна скористатися свободою вибору, аби належним чином побудувати своє життя. При цьому їхня агресивність (і фізична, і вербальна) значно нижча, ніж у представників групи “Б”; у неї цілеспрямований характер і вона свідомо контролюється.

Таблиця 4

Відмінності показників між групами “А” і “Б”

Шкали	U	Z	p-level
Фізична агресія	74,0	-3,39479	0,000688
Дратівливість	84,0	-3,13781	0,001704
Вербальна агресія	92,0	-2,92141	0,003487
Мета	50,5	4,04399	0,000053
Результат	117,5	2,23163	0,025646
Локус контролю – Я	126,5	1,98818	0,046800

Між групами “А” і “Б” також виявлено достовірні відмінності (табл. 5). Зокрема, у представників групи “А” порівняно з представниками групи “Б” набагато нижчі дратівливість ($p < 0,05$) і локус контролю – Я ($p < 0,001$). Як бачимо, представники першої групи менш дратівливі, але при цьому кожен з них більш упевнений у тому, що є сильною особистістю і володіє свободою вибору, щоб побудувати своє життя. Так само важливо зазначити, що дослідження не показало значних відмінностей між групою “А” і контрольною вибіркою за шкалами вербальної агресії, фізичної агресії та ворожості. Це повністю спростовує традиційне уявлення про те, що всі неонацисти є агресивнішими, ніж звичайні громадяни.

Таблиця 5

Відмінності показників між групами “А” і “Б”

Шкали	U	Z	p-level
Дратівливість	98,0	-2,74558	0,006044
Локус контролю – Я	37,0	-4,40916	0,0001

Аналіз отриманих даних показав, що в групі “Б” порівняно з групою “В” (табл. 6) значно вищі показники фізичної ($p < 0,001$) і вербальної агресії ($p < 0,05$), зате нижчі – спрямованості на мету ($p < 0,05$), процесу ($p < 0,05$) і значно нижчі – локусу контролю – Я ($p < 0,001$). Отже, представники групи “Б” агресивніше, ніж звичайні громадяни, налаштовані не тільки в плані вербальної, а й фізичної агресії. Цілі, свідомий образ майбутнього сформовані в них не дуже чітко; власне життя видається їм менш цікавим, а свободу вибору для себе вони оцінюють нижче, ніж представники групи “В”.

Таблиця 6

Відмінності показників між групами “Б” і “В”

Шкали	U	Z	p-level
Фізична агресія	45,5	4,17924	0,000290
Мета	104,0	-2,59681	0,009414
Вербальна агресія	102,0	2,65090	0,008032
Процес	109,0	-2,44803	0,014369
Локус контролю – Я	32,0	-4,54400	0,000060

На основі проведеного дослідження можемо зробити такі висновки про смислову сферу особистості представників молодіжних неформальних груп скінхедів і неонацистів:

1. Підтвердилася попередня наша гіпотеза про те, що агресивна поведінка у неформальних молодіжних організаціях нацистського спрямування має добре регульований, цілеспрямований характер, усвідомлена щодо природи, вбудована в смислову систему особистості, має смислові механізми реалізації і не є чинником, який значною мірою змінює загальну агресивність особистості.

2. Певна частина скінхедів і неонацистів, які вступають у неформальні групи, вирізняється чітко структурованою ідеологічною основою. Агресивна поведінка в таких групах свідомо контролюється і має цілеспрямований характер, образ майбутнього тісно пов'язаний не тільки з особистим успіхом у житті, а й реалізацією своїх націонал-соціалістичних поглядів і групових інтересів. Такі групи досить згуртовані, здатні існувати протягом тривалого часу, можуть розвиватися і перетворюватися в більш серйозні утворення, тобто партії і організації.

3. Не всі, хто називає себе скінхедами і неонацистами, насправді мають такі погляди. Дослідження показало, що діяльності частини скінхедів і неонацистів властивий наслідувальний характер: у них немає чіткої ідеології, а образ майбутнього ніяк не пов'язаний з націонал-соціалістичною діяльністю; їхня агресивна поведінка не контролюється і здебільшого виявляється спонтанно. Такого роду групи є тимчасовими утвореннями, вони нестабільні і зазвичай швидко припиняють свою діяльність. Саме такі суб'єкти привертають увагу громадськості, яка помилково вважає їх основою неонацистського руху.

Отже, проблематика неонацизму та інших радикальних течій є досить складним об'єктом дослідження, не до кінця вивченим сучасною психологічною практикою, і, зрозуміло, потребує подальшого розроблення.

Література

1. The Radical Right in Germany: 1870 to the Present. – Pearson Education, 2002. – 178 p.
2. Леонтьев Д. А. Психология смысла / Д. А. Леонтьев. – Изд. 2-е. – М. : Смысл, 2003. – 488 с.

3. Леонтьев Д. А. Тест смысложизненных ориентаций (СЖО) / Д. А. Леонтьев. – Изд. 2-е. – М. : Смысл, 2006. – 18 с.
4. Леонтьев Д. А. Факторная структура теста смысложизненных ориентаций / Д. А. Леонтьев, М. О. Калашников, О. Э. Калашникова // Психологический журнал. – 1993. – Т. 14, № 1. – С. 150–155.

© Мироненко В. І.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОПОМОГИ ІНШОМУ

М. М. Наконечна, м. Ніжин

Допомога іншому досліджується як специфічний різновид міжособистісної взаємодії. Обґрунтовується думка, що справжня допомога можлива лише як гуманістичний стиль дій. Розглядаються зв'язки допомоги іншому з альтруїзмом. Робиться висновок про необхідність урахування більш широкого соціокультурного і морально-етичного контексту при вивченні соціально-психологічних аспектів допомоги іншому.

Ключові слова: допомога іншому, альтруїзм, мотивація, взаємодія, просоціальна активність.

Помощь другому исследуется как специфическая разновидность межличностного взаимодействия. Обосновывается мнение, что настоящая помощь возможна лишь как гуманистический стиль действий. Рассматриваются связи помощи другому с альтруизмом. Делается вывод о необходимости учета более широкого социокультурного и морально-этического контекста при изучении социально-психологических аспектов помощи другому.

Ключевые слова: помощь другому, альтруизм, мотивация, взаимодействие, просоциальная активность.

Helping others is investigated as a specific kind of interpersonal interaction. It is proved that real help is possible only as a human action style. Correlations between helping others and altruism are analyzed. The conclusion about the necessity of the broader social-cultural and ethical context while researching the social-psychological aspects of helping others is made.

Key words: helping others, altruism, motivation, interaction, prosocial activity.

Проблема. Допомога іншому – це взаємодія, спрямована на полегшення страждань чи сприяння розвитку, розкриттю потенціалу суб'єкта отримання допомоги. Будучи взаємодією, допомога іншому